NAUJIENOS — PART 2 — Chicago, Ill. — Šeštadienis, Spalio-October 28 d., 1967 m.

Naujienų Antroji Dalis

NR. 883 CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS XXIII METAI

DU ISTORINIAI SUSIRINKIMAI

Pasaulinis vyskupų sinodas ir pasaulinis katalikų pasauliečių kongresas

Bergždžios pastangos suvaržyti spaudą

The New World korespondentas Gary McEoin rašo iš Romos, karčiai nusiskųsdamas spaudos suvaržymais Vatikane vykstančiame vyskupų sinode. Antrašte "Sinodo spaudos varžymas gali iškraipyti žinias", korespondentas rašo, kaip praeitame Vatikano II Susirinkime (santaryboje) spaudai buvo įrengti visi patogumai, mikrofonai prie kiekvieno korespondento stalo, pranešimų vertimai į šešias kalbas dar kalbėtojui tebekalbant ir visokiausi palengvinimai telefonogramoms persiųsti laikraščių redakcijoms. Šiandien gi, vyskupų sinodui paskirtas spaudos reikalams tik vienas kambarys ir tik vienam asmeniui, kurs yra monsinjoras Fausto Vallainc ir tas pats Romos kurijos narys, kurs korespondentams duoda tik trumpus posėdžių protokolus ir jam pačiam uždrausta išvardinti korespondentams, kas ką kalbėjo, kas ką pasakė. Dėlto tenką "šnipinėti" aplinkui, klausinėti užkulisinių papasakojimų ir tuo būdu didinti ir skleisti netikras paskalas. Laimei, tas senas Vatikano "slaptybės ginklas" esąs šiandien jau labai atbukęs, viena, kad paslaptis, kurios laikosi šimtai kad ir vyskupų bei kardinolų, nebėra paslaptis, kita kad iš anksto sinodo tėvams paruošiamųjų dokumentų kopijos anksčiau negu patiems tėvams patenka į rankas tų, kuriems rūpi greičiau žinoti. Vienu dalyku šis korespondentas ypač nusiskundžia, tai kad šitokiu "paslapčių metodu" daroma didelė neteisybė, nes vieni — privilegijuotieji gauną informacijas anksčiau ir plačiau, negu neprivilegijuotieji, nors visi vienodai turį tą pačią teisę.

Stengiasi išlaikyti kurijos liniją

Šį spalio mėnesį, kaip žinia, Italijoje įvyko du istoriniai susirinkimai. Vienas tebevyksta, tai 211 vyskupų sinodas Vatikane, kurį popiežius Paulius VI praeito rugsėjo gale sušaukė, vykdydamas Vatikano II Susirinkimo (santarybos) nutarimą; antras Romos mieste lygiagrečiai vykęs jau pasibaigė katalikų pasauliečių susirinkimas, formaliai pavadintas "Trečiasis Pasaulinis pasauliečių apaštalavimo kongresas". Sinode dalyvauja apie 200 (įsiregistravę 211) vyskupų ir kardinolų. Pasauliečių kongrese dalyvavo apie 2,600 delegatų nuo įvairių katalikiškų organizacijų, kurioms vadovauja pasauliečiai, ne kunigai.

Kaip vyskupų sinodą, taip pasauliečių (laymen) kongresą atidarant popiežius Paulius VI pasakė kalbas, ir vienur ir kitur pabrėždamas savo primatą, reikalaudamas ir toliau paklusti tradicinei bažnyčios hierarchijos santvarkai ir graudendamas "pavojais tikėjimui iš naujųjų amžių modernizmo pusės".

Savo kalboje sinodui popiežius pripažino "didelį autoritetą" ir vyskupams, tačiau pabrėžė ir patvirtino savo supremaciją, nedvejotinai duodamas žinoti, kad jis nėra "primus inter pares" (pirmasis lygių tarpe), o yra tas pats, kas buvo apaštalas Petras. Antras jo kalbos esminis punktas buvo jo nebeslepiamai griežtas pasmerkimas vadinamos modernios galvosenos ir inovacijų (naujovių), iš ko kyląs pavojus tikėjimui.

Progresyviai (pažangieji) Rymo katalikų bažnyčios vadai mažai ko džiuginančio terado popiežiaus Pauliaus VI kalboje atidarant pasaulinį vyskupų sinodą Romoje penktadienį, rugsėjo 29 dieną, pranešė iš Romos vienas čikagiškis korespondentas Richard Dye. Pastebėtinai konservatyvi, popiežiaus kalba pakartotinai sukosi aplink "pavojus tikėjimui" ir "neapsakytus pavojus, kokius sukelia nereligingos orientacijos modernusis mentalitetas". Visa kalbos tema buvo kad perdaug esą palaido sekuliarizmo (pasaulietiškumo) ir permažai ortodoksijos bei bažnyčios mokslui autoriteto pripažinimo. Popiežius kartkartėmis grįžo savo kalboje prie "pavojų tikėjimui", aiškindamas kad "begalinių pavojų priežastis yra modernaus mentaliteto nereliginga orientcija"...

Bažnyčios progresyvieji (vyskupai) gynėsi prisidengdami šio sinodo tikslu. Sinodas buvo numatytas kaip žygis į bažnyčios politikos sudemokratinimą. Tegul tuo tarpu sinodas atrodąs tik kaip patariamasis organas, bet ateityje jis galįs patapti svarstomuoju, tikru bažnyčios senatu. Sinodo mėnesinių darbų dienotvarkėje sužymėti tokie dalykai, kaip kanonų įstatymų reforma, kunigų seminarijos, liturgija ir mišrios vedybos. Gimimų kontrolės reikalą popiežius pasilaikė pats sau spręsti.

Baimė, kad bažnyčia slysta iš italų rankų

Panašius gąsdinimus ir prisi-

(Nukelta į 2 psl.)

Bronius Murinas — Kompozicija (akvarelė)

SPAUDĄ PAVARČIUS IR PASKAIČIUS

Rašo L. BARTUS

Kultūros namai liko už Aušros Vartų

Prieš keletą metų pamokslaudamas apie Šiluvos koplyčią ir rinkdamas jos statybai pinigus, vyskupas V. Brizgys kalbėjo, jog žinąs būtiną reikalą Amerikos lietuviams turėti kultūros namus, kuriuose tilptų archyvi, muziejai ir kt. Kai Vašingtone Šiluvos koplyčia būsianti įrengta, ko gero, jei jos statyba eis sėkmingai, nelaukęs koplyčios užbaigimo, jis savo vyskupišku autoritetu judinsiąs kultūros namų statybą.

Gal toks vyskupo žodis nenuskrido, kaip paukštis į erdvę paleistas, gal jau veikta ar veikiama ir kultūros namų reikalu, tačiau viešai težinome — vyskupas V. Brizgys imasi iškasti vietą Aušros Vartų koplyčiai Romoje ir vėl renka pinigus. Tad ir sakytina, jog tuo tarpu kultūros namai yra likę už vartų.

AP pasaulinė žinių agentūra rugsėjyje prašneko apie John Tutlį. Seniai jis atsisveikino su gimtąja Lietuva ir įsikūrė Pietų Afrikos valstybėje. Kaimynai nė nežinojo, kad jis iš Lietuvos ir kad jo pavardė — Tutlis, o tik vadindavę "Johnny". Tutlis mirė Pretoria mieste.

Buvo laikrodininkas, gyvenęs labai mažame prie jo krautuvės esančiame kambarėlyje. Kaimynų buvę kalbama, jog "Johnny" esąs suradęs laimę. Gi po jo mirties surastas testamentas — Tutlis palikęs katalikų bažnyčiai $249,200.

Išeiviai lietuviai kunigams ir bažnyčioms pinigų negaili, nes už tai dangaus karalystė žadama, o kultūros namų planuotojai tokiais pažadais negali operuoti.

"Dirvos" žodis labai tiktų A. Smetonai ir A. Voldemarui

Rugsėjo 11 d. "Dirvos" redakcija savo straipsnį paskyrė Tautos šventei — rugsėjo 8-tai.

Labai teisingai rašoma, nors pavėluotai:

"Galime kalbėti, rašyti apie Vytautą Didįjį, galime tą šventę jungti su Šiluvos atlaidais, galime skelbti, jog toji šventė esamose sąlygose įgyjanti ir kitokios prasmės; bet gi istorinių įvykių raida lieka nepakeičiama. Istorinių įvykių prisiminimas ir tinkamas jų pagerbimas sudaro tautos tradicijų dalį. Šventės prasmių kaitaliojimas, apjungimas ir kitokių pagrindų jai švęsti ieškojimas kažin ar jau taip sveikas reiškinys".

Šventa tiesa, kad šventės prasmių kaitaliojimas nėra sveikas reiškinys. Gi pažvelgę į istorinių įvykių raidą randame:

1928 metais A. Smetona ir A. Voldemaras, būdami Lietuvos valdovais, Lietuvos Steigiamojo Seimo šventę — gegužės 15, naujai išleistos konstitucijos įvade, perkrikštijo į "Kariuomenės Dieną".

1929 metais visai panaikino Gegužės 15-tos šventę, kuri net konstitucijos įžangoje paminėta, o rugpiūčio 15 dieną pavadino "Tautos šventę". Tuo buvo siekiama išblaškyti žmonių dėmesį, kad jie visai neprisimintų apie buvusį Seigiamąjį Seimą.

1930 metais, kai jau A. Voldemaras buvo išvarytas iš vyriausybės ir areštuotas, A. Smetonos įstatymu parinkta rugsėjo 8 diena "Tautos šventei" švęsti.

Gaila, kad istorinių įvykių raida tik dabar "Dirvoje" dirbantiems tautininkams leido pasisakyti, jog tautos šventės

(Nukelta į 2 psl.)

SPAUDĄ PAVARČIUS IR PASKAIČIUS

(Atkelta iš 1-mo psl.)

prasmių kaitaliojimas nėra sveikas reiškinys. Tą nesveiką reiškinį labai mėgo jų garbinamas vadas.

Nenuostabu, kad išcivijoje nerodoma entuziazmo tą šventę švęsti ir ją "dengia rudens byrantieji lapai".

"Gimtoji Kalba" pakeliui į "fronto" laikraštį

"Darbininkas" išspausdino raštą, jog bendrinės kalbos laikraštį "Gimtąją Kalbą" nebevertėtų atskirai leisti, o reiktų sujungti su "Aidų" žurnalu.

Kad "Darbininkas" taip įtaigoja, tai, reikia manyti, žino ką daro — ir "Darbininką" ir "Aidus" leidžia vienuoliai pranciškonai, redaguoja "Lietuvos Fronto Bičiulių" nariai. Gal tai ir puikiausias pasiūlymas, nes dabar L. Dambriūno redaguojama "Gimtoji Kalba" nebėra bendrinės kalbos laikraštis, o savo raštais panašėja į frontininkų balsą.

Žvelkim į "G. Kalbos" Nr. 2. Pats redaktorius atsiliepia į M. Šnarienės straipsnį, spausdintą "Naujienų" II d., kuriame pasisakoma apie J. Gliaudos "Agonijos" romano kalbą, polemizuo jant su B. Babrausku, po to kai tas "Drauge" viešai šaukėsi užtarimo ir prašė J. Gliaudos rašte neieškoti "kalbos plonybių".

M. Šnarienė, pvz., aiškino savo mintis, jog vietoje tarptautinio "agonijos" žodžio būtų tikęs ir lietuviškas "merdėjimas". "Gimtosios Kalbos" redaktorius atsako, jog labai abejotina, ar knyga ką laimėtų ją "merdėjimu" pavadinus. Taigi, skirtumas didelis — M. Šnarienė kalbėjo, jog buvo galima apsieiti lietuvių kalbos žodžiu ir "laimėti" grynesnę savąją kalbą, o "Gimtosios Kalbos" redaktoriui ne lietuvių kalba rūpi, bet rūpinasi, ką knyga būtų laimėjusi...

Neužteko "G. K." redaktoriui M. Šnarienės pavyzdžių. Sako, kad ji turėjo būti konkreti ir dar daugiau pavyzdžiais parodyti, kas minėtoje knygoje netobula. Pagaliau kalbininkas imasi taisyti M. Šnarienės sakinius.

"Dirvoje" buvo nurodyta visa eilė netobulų dalykų, kurie Br. Railos pastebėti J. Gliaudos knygoje. Tas pastabas nutylėjęs "Gimtosios Kalbos" redaktorius rašo apie Br. Railos "mirtinas nuodėmes" — neteisingai pavartotus žodžius arba sakinius.

Grubiai atsiliepta "Gimtojoje Kalboje" ir į Alfonso Nako straipsnį kalbos dalykų tema, kurs buvo "Naujienose".

Toks "Agonijos" kalbos aplenkimas ir šovimas atgal tiems, kurie minimą rašytoją kritikavo, reiškia gal ne ką kitą, kaip elgesį pagal "tiesą": — "jo neliesk, nors esi teisus, nes jis mūsų partijos"... O gal L. D. savo atkirčiais nori įbauginti ir kitus asmenis nesiimti kalbos temų? Kai kalbos dalykais rašančių dar mažiau beliks, tai "Gimtosios Kalbos" redaktoriaus autoritetas dar labiau pakils.

Klaidos laikraščiuose ir L. Dambriūno sintaksėje

Amerikiečių dienraščiuose kalbos ar spaudos klaidų yra apsčiai, tačiau knygose, ypač mokslui skirtose, klaidų nepaliekama tiek, kiek jų yra lietuviškuose leidiniuose.

Lietuvių dienraščiai, ir kai kurie kelis kartus savaitėje išleidžiami laikraščiai, iš dalies yra ir komercinė spauda, palaikoma skelbimų. Medžiaga dažnai turi būti paskubom paruošiama, nustatytu laiku atiduota į spausdinimo mašiną, laikraštis skirtą valandą jau turi būti išvežiotojo automobilyje. Redakcijos nariam ar spaustuvės prižiūrėtojui nevisada belieka laiko pastebėtą klaidą pataisyti.

Kas kita knygų klaidos. Apgailėtina, kad su klaidomis išleidžiamos ir tokios knygos, kurios skirtos mūsų kalbos besimokantiems. Tokiu pavyzdžiu yra Leonardo Dambriūno "Lietuvių Kalbos Sintaksė" III laida, kurią jis šitaip vertina:

> "Mokytojai, be abejo, mokės savo mokiniams paaiškinti, kad rašymas **piauti** ar **pjauti** yra rašybos mažmožis ir kad nėra kokia klaida rašyti vienaip ar kitaip. Vadovėlyje liko ir viena kita korektūros klaida, pvz. rašymas drauge **taip pat** ir kt., kurias vadovėlio vartotojai mokės patys pasitaisyti".

Tai "geras" vartotojui knygos "pristatymas", "geras" patarimas. Jei mes eiliniai savosios kalbos mylėtojai būtume tiek kalbos moksle gabūs ir tiek aukštai pažengę, kad galėtume kalbininko parašytos knygos klaidas ištaisyti, tai nei vadovėliai nei žodynai mums būtų nereikalingi. Vadovėlius perkame tam, kad jie mums vadovautų, kad iš jų ką išmoktume. L. Dambriūnas išleido tokią sintaksę, kuria ne kiekvienas gali pasinaudoti, nes tų vadinamųjų "korektūros" klaidų (skyrybos ir rašybos) esama ne vienos kitos, bet dešimtimis. Ne kiekvienas to vadovėlio vartotojas gali atrinkti, kur yra klaida.

Mažai terūpėjo L. Dambriūnui kalbos dalykai sintaksę leidžiant, nedaug jam ir dabar terūpi. Jo apžvalgos "Gimtojoje Kalboje" pirmasis tikslas bus besąs saugoti frontininko rašytojo aureolę ir "papliekti" tuos, kurie jo idėjos draugą pakritikavo.

Kultūros Fondas tokį leidinį gali ir neleisti — "fronto" kovos aidai "Aiduose" tegul ir skamba.

Nutylėjo teisybę

Ačiū Alfonsui Nakui už dėmesį, kad jis kartą išėjo "spaudoje teisybės ir neteisybių ieškoti", bet gaila, kad aplenkė istorinius faktus.

Ne voldemarininkas, bet ateitininkas, dabar frontininkas, paskelbė Laikinosios Vyriausybės deklaraciją, pasižadant "entuziastingai" prisidėti prie Europos organizavimo naujais pagrindais.

Ne voldemarininkas, bet ateitininkas, dabar frontininkas, vadovavo Laikinajai Vyriausybei, kai ji išleido "įstatymą" iš žydų Lietuvos piliętybę atimti.

Taigi, kai "Aidų" redaktorius rašo, jog "gal tik kai kurie voldemarininkų žmonės gyveno vokiečių mitu" — jis bijosi tiesos, vengia apie dabartinių kai kurių frontininkų veikėjų anų metų veiklą teisingai kalbėti. Toks elgesis buvo pavadintas "užperio kiaušinio ritinimu į svetimą lizdą".

DU ISTORINIAI SUSIRINKIMAI

(Atkelta iš 1-mo psl.)

bijojimus apie "kenksmingas naujoves" ir "neraminančius naujumus" popiežius išreiškė savo laiške Katalikų Bažnyčios teologijos atnaujinimo kongresui (Congress on the Theology of the Renewal of the Church), neseniai įvykusiam Toronto mieste, Kanadoje.

Minėtas kongresas buvo sušauktas Kanados katalikų bažnyčios hierarchijos. Kongrese dalyvavo daugiau kaip 2000 delegatų, kuriems pranešimus darė ne tik katalikų, bet ir protestonų ir žydų teologai. Kongresas pripažintas vaisingu ir naudingu, tik kad popiežius savo pranešimu įnešęs disharmonijos. RNS iš Vatikano Miesto rašo The New World (Chicagos arkidiocezijos laikraščiui), kad "daugelio savo išsireiškimų ir savo pagrindine pažiūra tas pranešimas griežtai skyrėsi nuo pareiškimų, padarytų kongresui pačių kardinolų, vyskupų ir mokslininkų, kurie skatino tęsti bažnyčios reformas ir ruoštis trečiam Vatikano Susirinkimui (santarybai). Popiežiaus Pauliaus VI vardu pranešimą kongresui atsiuntė Vatikano valstybės sekretorius kardinolas Amleto Cicognani.

Tame ranešime buvo skatinamas "reikalas atsikratyti ir saugotis klaidingų mokymų ir pavojingų ideologijų" ir pasakyta, kad "bažnyčios aggiornamento (atnaujinimas, updating), buvo "laimingu būdu užbaigtas" Antrojo Vatikano Susirinkimo.

Popiežiaus pranešime ta "bažnyčios atnaujinimo teologija" vadinama "ne tiek šviesa, kuri kįla iš apačios, kiek dovana, nužengianti iš Šviesos Tėvo, kurioje jokie pakitimai nesukelia jokių variacijų nei šešėlių", kas reiškia, kad Romos katalikų bažnyčia negali būti demokratiška, o privalo pasilikti autokratiška, ne viso pasaulio bažnyčių atstovų tvarkoma, o Romos kurijos diktuojama.

"Pats mūsų Viešpats savo mokiniams iš anksto nusakė, kad ateis daug netikrų (falšyvų) pranašų ir apaštalai nevengė pasmerkti jų pasirodymą tikinčiųjų bendruomenėje", toliau rašoma per valstybės sekretorių atsiųstame rašte. Girdi,

"Visokios rūšies pakitimai ir pažanga — socialinė, ekonominė, politinė, filosofinė, mokslinė ir kultūrinė — beabejo suteikė didelės naudos net Dievo žmonėms (taip dabar vadinami katalikai, People of God). Tačiau buvo ir vis tebėra rimtų šešėlių ir spragų žmogaus civilizacijoje ir dėlto buvo apgailėtinų atsitikimų su dvasine žala tikinčiųjų protams ir papročiams.

Dėlto nestebėtina, kad Kristaus bandos piemenys su suvereniniu pontifeksu (popiežium) savo pryšakyje kreipia dėmesį į visuotino atnaujinimo reikalą ir tinkamą bažnyčios gyvenimo priderinimą dvasiniams mūsų gadynės reikalams".

Vyskupų pergalė — Piro pergalė?

Pirmas tikras susirėmimas tarp sinodo ir kurijos, tikriau popiežiaus, įvyko, kai kelioms dienoms nuo sinodo pradžios praėjus kardinolo Ottaviani vadovaujamoji Romos kurijos Doktrinos kongregacija per kardinolą (amerikietį) Michaelį Browne, O. P., įteikė sinodui aptarti dokumentą, pavadintą "Apie šių dienų pavojingas opinijas ir apie ateizmą" (On Dangerous Opinions of Today and on Atheism).

Spalio 5 dienos posėdžiui pirmininkaujant pačiam popiežiui pakilo tikra banga protestų dėl šio dokumento, kuriame, panašiai kaip popiežiaus kalboje sinodą atidarant ir jo laiške Kanados katalikų kongresui, graudenama pavojais, klaidomis ir erezijomis, esą kįlančiomis iš neautorizuotų pamokslų bažnyčiose ir bendrai iš moderniųjų laikų galvosenos.

Dokumente dabartinė Doktrinos kongregacija, anksčiau buvusi Šventasis Ofisas (Officium Sanctum), o dar anksčiau Šventoji Inkvizicija, devyniuose skyriuose aiškina, kaip atskirti "tiesą nuo klaidos" ir apsaugoti katalikų bažnyčią nuo "erezijų". Kaip pavyzdį, paimsime ketvirtąjį ir paskutinįjį skyrius:

Ketvirtajame diskutuojama "originalės nuodėmės problema", kuri dėl evoliucijos ir biblijinio Sutvėrimo kritikos šiandien esanti tokia jautri (delikatiška). Kurijos dokumente toliau tvirtinama: "Turi būti patvirtinta, kad tai buvo tikra nuodėmė pačioje žmogaus istorijos pradžioje,perduota sekančioms žmonių gentkartėms ir esanti kiekviename iš mūsų, ir kad dėlto kiekvienas Adomo sūnus yra reikalingas Kristaus atpirkimo"...

Paskutinioji dokumento dalis aptaria ateizmą ir "išveda visų moderniojo ateizmo rūšių įvairių priežasčių sintezę". Tačiau esą, kadangi ta problema yra labai didelė ir sudėtinga, dėlto sinodas ją tegul paegzaminuojąs vien tik iš spekuliatyvinio atžvilgio"...

Protestą prieš tą dokumentą pirmasis pareiškė Belgijos kardinolas Leo Josef Suenens. Jis, o paskui jo visa eilė vyskupų tą dokumentą pavadino perdaug

(Nukelta į 5 psl.)

A. KELMUTIS

ŽIUPSNELIS PRISIMINIMŲ IŠ MANO JAUNYSTĖS DIENŲ

(Tęsinys)

Po spaudos atgavimo įvairiose vietose buvo ruošiami lietuviški spektakliai arba, kaip paprastai buvo vadinama, lietuviški vakarai, kurie daug prisidėjo prie mūsų žmonių patriotinio ir kultūrinio ugdymmo. Man pačiam teko tais laikais eiti įvairių scenos veikalų aktorių pareigas. Buvo statomi įvairūs scenos veikalai, bet mūsų žmonėms labiausiai patikdavo Keturakio (Juozo Vilkutaičio) komedija "Amerika Pirtyje". Po spaudos atgavimo ėmė kurtis įvairios organizacijos, kuriose ir man pačiam buvo malonu visokeriopai dirbti.

Suvalkijoj greitai pagarsėjo "Marijampolės Ūkininkų Draugovė", "Žagrė", "Šviesa", "Žiburys". Čia tenka pabrėžti, kad tais laikais mūsų jaunimas buvo labai susirūpinęs tų naujai atsiradusių organizacijų veikla. Spaudos draudimo laikais atrodė, kad Lietuvoje tebuvo viena politinė srovė, kuri kovojo prieš rusus dėl spaudos laisvės. O kai spauda buvo atgauta, tad tuojau galima buvo pastebėti, jog kai kurie žmonės ėmė tvirtinti, jog esą viskas, kas buvo lietuviams reikalinga, jau pasiekta ir toliau kovoti dėl kokių nors kitų laisvių nėra jokio reikalo, nes, girdi, galima perdaug sukiršinti rusų valdžią, kuri galinti paskui viską labiau sunaikinti. Kai pasirodė lietuviški laikraščiai, tai galima buvo pastebėti, kad lietuviuose yra susiskirstymas politinėmis pažiūromis, ir tada jau buvo daugeliui suprantama arba įmanoma, kas yra socialdemokratas, liaudininkas, krikščionis demokratas. Ir buvo visiems paaiškėję, kad dėl bendrų Lietuvos reikalų galima visiems išvien eiti prieš bendrąjį priešą.

Įvykęs Vilniuje 1905 metais vadinamasis Vilniaus Didysis Seimas paskatino mūsų jaunimą dar stipriau kovoti dėl atitinkamų Lietuvai laisvių. Šio Seimo dalyviai įvairiose vietose pranešinėjo priimtąsias rezoliucijas, kurios mūsų žmonėse, ypač jaunime, pažadino didesnį troškimą atgauti Lietuvai atitinkamų laisvių. Kai mūsų jaunuoliai, ypač moksleiviai, labiau sukruto dirbti Lietuvos labui, tad jie taip pat atkreipė didesnį dėmesį į savo lietuvių kalbos tinkamesnį išlaikymą. Mat, tada buvo pastebėta, kad ne visi moksleiviai moka taisyklingai lietuviškai rašyti, o atitinkamų tam reikalui vadovėlių dar nebuvo. Kai Marijampolėje 1908 metais aukštesniųjų klasių gimnazistai leido hektografinį laikraštėlį "Mokinių Draugą", tai jame ir man teko moksleivius pamokyti, kad stengtųsi taisyklingiau lietuviškai rašyti. Tame "Mokinių Drauge" mano tie pamokomieji straipsneliai turėjo antraštę "Rašybos dalykai".

Visoje Rusijos imperijoje po 1905 ir 1906 metų buvo jaučiamas šioks toks atoslūgis. Nors tie visur pasireiškę revoliuciniai bruzdėjimai nenuvertė caro, bet jau nereikėjo žmonėms, taip sakant, perdaug drebėti. Apie 1910 metus pradėta kai kuriose Lietuvos vietose steigti daugiau pradžios mokyklų ir atlyginimas mokytojams buvo pakeltas. Tad nemaža lietuvių ryžosi pasirinkti mokytojo profesiją, ypač Suvalkijoj. Taigi ir aš pats pasiryžau tapti mokytoju, nors jau buvau pradėjęs studijuoti Maskvos Šaniovskio universitete, bet dėl susidėjusių medžiagiškų nepriteklių nutariau tą darbą bent laikinai nutraukti. Mokytojo vardui įgyti teko išlaikyti tam tikrus egzaminus Marjampolės gimnazijoj. Man tas viskas gerai pasisekė. Ir padaviau Suvalkų mokyklų direkcijai prašymą mokytojo vietai gauti. Kiti mano draugai, norėdami gauti mokytojo vietą, nenurodydavo, kurioje vietoje pageidauja tas pareigas eiti, bet aš pasielgiau atvirkščiai, būtent: nurodžiau, kad pageidauju tokią vietą gauti arti Marijampolės, su kuria buvau labiau susirišęs. Ir mokytojo vietą tuojau gavau Navasodų kaime (tarp Sasnavos ir Igliškių), 8 kilometrų atstume nuo Marijampolės. Tai buvo naujai įsteigta mokykla, neturinti dar savo pastatų. Todėl laikinai toji mokykla buvo įkurta ūkininko Lelešiaus seklyčioje. Kadangi ta seklyčia nebuvo erdvi, tai nedaug mokinių tegalima buvo priimti, maždaug 35 vaikus. Kai pradėjau surašinėti atvykusius į mokylą mokinius, tai pasirodė, kad tik nedidelė dalis jų buvo pirmamečiai mokiniai, o kita dalis jau buvo lankiusi kitur mokyklas, ir kiekviename mokyklos skyriuje turėjau po vienuolika mokinių, taigi iš viso trisdešimt tris. Man atlyginimas buvo nustatytas 45 rubliai per mėnesį, be to, dar nemokamas butas ir kuras. Tada to ūkininko šeimininkei už gaunamą gerą valgį (pusyčius, pietus ir vakarienę) mokėjau per mėnesį 15 rublių. Tas mano mokyklos pastatas turėjo būti paruoštas 1914 m. rudenį, bet įvykęs pirmasis pasaulinis karas visa tatai sutrukdė.

Mano mokytojavimo laikais jau buvo žymiai laisvesnis ta prasme, kad galima buvo sistemingiau dėstyti pačią lietuvių kalbą. Nors mano mokykla buvo laikoma rusų valdžios, bet aš buvau dar toliau nuėjęs lietuvių kalbos dėstymo atžvilgiu, nes dar stengiausi ir aritmetiką vyresniuose skyriuose aiškinti lietuviškai. Tais laikais vis dėl to ne taip lengva buvo viską dėstyti lietuvių kalba dėl šių priežasčių: nebuvo išleista reikiamų mokiniams lietuviškų mokyklinių vadovėlių, o tik buvo šiokie tokie elementoriai ir šiokios tokios chrestomatijėlės. Ir neturint tokių vadovėlių didesnės sekmės negalima buvo pasiekti. Mokyklų inspektorius buvo apsilankęs mano vedamoj mokykloj tik vieną kartą per metus. Kadangi jis, kaip aš pats buvau patyręs, mėgdavo kartas nuo karto išgerti stiklelį kokio nors gėralo, tai ir aš jį atvykusį pirmoj eilėj pavaišinau paruoštu lietuvišku krupniku, ir jis buvo labai patenkintas ir rado mokykloj viską gerai tvarkant. Taigi mano dėstymo tvarka to valdžios inspektoriaus nebuvo paneigta.

Mano santykiai su mokinių tėvais buvo kuo geriausi. Kai tekdavo mokinius paleisti atostogų, Kalėdų arba Velykų švenčių proga, tai daugelis mokinių, ypač mergaitės, tokiais atvejais sunešdavo man visokių dovanėlių: kiaušinių, sūrių, skilandžių, keptų viščiukų ir kitų gardumynų. Kadangi mano toji mokykla buvo netoli nuo Marijampolės (8 kilometrai), tai savo dviračiu tą miestą pasiekdavau per pusvalandį ir turėdavau progos dalyvauti tenai veikiančiose organizacijose. Nuvykus į Marijampolę, tekdavo dažnai susitikti su kitais jaunais mokytojais, ypač su Vaclovu Sidzikausku ir Juozu Žiugžda, kurių mokyklos taip pat buvo netoli nuo Marijampols. Taigi tais laikais tekdavo su tais mokytojais pasidraugauti ir pasikalbėti apie įvairius mokyklinius reikalus Prasidėjus (1914) pirmajam pasauliniam karui, teko bėgti iš Lietuvos. Gerai buvo tada, kad mokytojams (rodos, tik Suvalkijos) nebuvo nutraukiamos algos, tai man pačiam buvo palanki proga, nuvykus į Maskvą, tęsti anksčiau nutrauktą mokslą Šaniavskio universitete, nes buvau medžiagiškai aprūpintas.

IZRAELIS RADO NAUJĄ JUODOSIOS JŪROS RAŠTĄ

Jeruzalės hebrajų universiteto archeologijos departamento galva prof. Yigael Yadin pranešė, kad Izraelis įsigijo naują Qumran dykumos 2,000 metų senumo rankraščio ritinį (scroll) 28 pėdų ilgumo. Iki šiol rastųjų ilgiausias — 23 pėdų buvo Isajos manuskriptas. Naujai rastasis vadinamas "Dievo žodžiu", kurio laikas nustatomas pusantro šimtmečio prieš ir apie šimtas metų po Kristaus. Be "Dievo žodžio" ten dar esą detališki pamokymai, kaip gintis nuo priešo invazijos.

—**Conrado galerijoje**, 46 E. Chicago Ave. vyksta L. Urbono paroda. Baigiasi šį mėnesį.

—**Balzeko muziejuje** vyksta Rimo Laniausko paroda. Pasibaigs lapkričio 10 d.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITWINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

KNYGA - GERIAUSIA DOVANA

TIEMS, KAS NORI ŠVENTĖMS DUOTI GERŲ DOVANŲ, SIŪLOME PASIRINKTI ŠIAS KNYGAS:

1. Dr. K. Grinius, ATSIMINIMAI IR MINTYS II t., 336 psl. $5.00
2. Juozas Liūdžius, RAŠTAI, 246 pusl. $3.00
3. M. Zoščenko, SATYRINĖS NOVELĖS, 199 pusl. $2.00
4. M. Gimbutienė ir kiti, MAŽOJI LIETUVA, 327 pusl. $3.00
5. K. B. Kraučiūnas, SIAURUOJU TAKELIU, 178 pusl. $2.00
6. J. Augustaitis, ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA. 154 pusl. $1.50
7. Prof. V. Biržiška, SENŲJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA, du tomai 207 ir 225 pusl. $2.00 ir $3.00
8. Prof. V. Biržiška, ALEKSANDRYNAS, 430 pusl. $7.50
9. St. Kairys, LIETUVA BUDO, 416 pusl. $2.00
10. Vl. Mingėla, KUN. ANTANAS MILUKAS, jo gyvenimas ir darbai. $6.00
11. Kipras Bielinis, PENKTIEJI METAI, 592 pusl. $2.00
12. Dr. Antanas J. Gussen, DANTYS, 158 pusl., minkštais viršeliais $2.00, kietais $4.00
13. Juozas Švaistas, PETRAS ŠIRVOKAS, 228 pusl. $2.00
14. Antanas Baranauskas, THE FOREST OF ANYKŠČIAI, N. Rastenio vertimas, 40 pusl. $2.00
15. Mikas Petrauskas, EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ $5.00
16. Alfonsas Nevardauskas, PAJŪRIAIS, PAMARIAIS $5.00
17. Petronėlė Orintaitė, KĄ LAUMĖS LĖMĖ. 236 psl. $3.00
18. Kipras Bielinis, TERORO IR VERGIJOS IMPERIJA. 310 pusl. $1.00

Šitas knygas galite įsigyti "Naujienų" ofise arba gauti paštu, atsiuntę nurodytas sumas čekiu arba money orderiu adresu:

"NAUJIENOS"

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

DU ISTORINIAI SUSIRINKIMAI

(Atkelta iš 2-ro psl.)

pesimistišku ir negatyviu ir nesuderinamu su 1962-1965 metų Vatikano Susirinkimo liberaline dvasia. Vienas vadovaujantis bažnyčios teologas net pasakė, kad sinodas pasiekė, jog Romos kurijos konservatoriai arba bažnyčios administracija nebegalės skelbti tokių "klaidų katalogų". Daugumas vyskupų pareiškė nuomones, kad po 1962—1965 metų Vatikano ekumeninio susirinkimo (santarybos) pradėti kelti klausimai, kurie liečia tradicines pažiūras, nėra nei klaidos, nei netikėjimas, o yra legitimuoti debatai.

Iš debatuose dėl to Kurijos dokumento dalyvavusių 17 kalbėtojų, devyni tą "erezijų katalogą" pasmerkė, jų tarpe ir Montrealio kardinolas Leger ir Paryžiaus kard. Pierre Veuillot. Kaip The New World spalio 13 d. pranešė iš Vatikano, "Sinodo Tėvai jį (tą dokumentą) likvidavo numesdami šalin kaip perdaug baimingą savo tonu ir pasiūlė sudaryti komisiją, kuri jį (tą dokumentą) perredaguotų, ir rekomendavo įsteigti teologijos akademiją, sudarytą iš viso pasaulio reprezentuojančių ekspertų, kad ta akademija galėtų būti popiežiui ir vyskupams patarėja.

Popiežius Paulius VI sutiko tą dokumentą perredaguoti ir tam reikalui sudaryti komisiją, į kurią 4 narius jis paskirs, o aštuonis išrinks patys sinodo tėvai.

Šventasis tėvas išbuvo per žymią tos dienos posėdžio dalį, bet pasiklausęs diskusijų apie valandą laiko, pasišalino. "Baimė, kad pasaulinis Vyskupų Sinodas bus tik guminės antspaudos mitingas, praėjo kai vyskupas po vyskupo sukritikavo Vatikano paruoštą dokumentą, siekusį apginti Bažnyčios doktriną nuo modernių klaidų", parašė The New World sensacingai pabrauktame straipsnyje 5 skilčių antrašte: "Sinodas atmetė "baimingą studiją, pasiūlė teologijos akademiją" (Synod Rejects "Fearful" Study, Suggests Theological Academy).

Spalio 11 dieną vyskupų sinodas balsų dauguma išrinko į komisiją tam kurijos dokumentui perredaguoti aštuonis, daugiausiai liberališko nusistatymo, savo narius ir sekančią dieną juos pristatė popiežiui.

Penki tos grupės, pilnai skaitomi liberalais, yra Miuncheno kardinolas Julius Doepfner, Briuselio kard. Leo Josef Suenens, Panamos vysk. Marco Mc Grath ir Paryžiaus kardinolas Veiullot. Kiti trys, taip pat neskaitomi konservatyvais, yra Zagrebo kard. Franjo Seper, Melchitų bažnyčios Sirijoje neofitas Edelby ir Pittsburgho vyskupas John Wright.

Popiežius perspėjo pasauliečius klausyti bažnyčios hierarchijos

Kalbėdamas Pasaulio katalikų pasauliečių kongreso atstovams popiežius Paulius VI pasakė, kod jiems yra duodama didelė rolė bažnyčios reikaluose, bet jie vis tebeprivalo klausyti savo kunigų ir prelatų. Patvirtinęs praeitojo Ekumeninio susirinkimo (Vatikano santarybos) pasisakymą, kad pasauliečius katalikus reikia laikyti "apaštalais", popiežius perspėjo, kad tie "apaštalai" tačiau negali eiti varžybų su kleru, bet gali pavaduoti kunigus ir skelbdami evangeliją kovoti su jo vadinama modernaus pasaulio sekuliarizacija.

Perspėdamas pustrečio tūkstančio pasauliečių kongreso atstovų, atstovavusių daugiau kaip penkis šimtus milijonų katalikų pasaulyje, nepežeisti hierarchijos dvasinio ir moralinio autoriteto, jis pasakė: "Kiekvienas, kurs bandys veikti be hierarchijos arba prieš ją jos pareigose kaip tėvo šeimoje, toks gali būti prilygintas šakai, kuri nudžiūsta, kadangi ji nebėra sujungta su sultis teikiančiu stuobriu". Esą, 1962—1965 metų Vatikano susirinkimas savo dekrete apie pasauliečių apaštalavimą priminęs, jog "pats Kristus paliko apaštalams ir jų įpėdiniams pareigą mokinti, šventinti ir valdyti jo vardu ir galia", nuo savęs papildydamas dar tokiu pavyzdžiu, kad istorija rodanti, jog bet kas atsiskyręs nuo hierarchijos autoriteto lieka panašus "vandens srovelei, atsiskyrusiai nuo didžiosios tėkmės ir apgailėtinai pranykstančiai smėlyje".

Vienas delegatas pasaulietis iš Londono po tos kalbos pasakė, kad "kalba rodo milžinišką pesimizmą, kurs nedaug vietos tepalieka mums pasauliečiams".

Kongrese manoma, kad popiežius ta savo kalba stengėsi perspėti ir sukliudyti įsteigimą nuolatinės tarptautinės katalikų pasauliečių organizacijos, kadangi Filipinų delegacija buvo kongresui jau pasiūliusi rezoliuciją steigti visapasaulinę katalikų pasauliečių centrinę organizaciją su sritiniais skyriais. Toks planas turėtų būti patvirtintas visų 103 kraštų delegacijų vadų ir 80 tarptautinių katalikiškų grupių. Tačiau kiti kongreso dalyviai nurodinėjo, kad tokiai organizacijai rėmai jau yra, tai yra paties Vatikano paskirtoji Pasauliečių Taryba (Council of Laity). Tai Vatikano pasauliečių Tarybai vadovauja Kvebeko arkivyskupas kardinolas Maurice Roy ir pati taryba susideda iš 3 bažnytininkų ir 14 pasauliečių su 7 bažnytininkais ir 5 pasauliečiais patarėjais. Daugelis kongreso delegatų mano, kad tos tarybos pasauliečiai nariai turi būti demokratiškai renkami pačių pasauliečių organizacijų, o nebūtų Vatikano skiriami.

Kongresas skatina patį Vatikaną prisiderinti moderniam pasauliui

Dr. Thom Kerstiens, olandas, Tarptautinės krikščionių biznio egzekutyvų unijos general. sekretorius savo pagrindinėje kalboje paskatino Rymo katalikų bažnyčią priderinti savo pažiūras ir politiką modernaus pasaulio sąlygoms. "Mes turime įtikinti hierarchiją, kad mes einame su jais ne kaip nusižeminę vaikai, bet kaip atsakingi bendradarbiai", jis pasakė.

Linda Warren iš Memphis, Tenn. laiko rankose retą Vakarų pasaulyje gyvulį — aardvarką, kuris gimė viename Floridos zoologijos sode.

Sukritikavęs bažnyčios tendenciją ignoruoti kai kurias šių laikų problemas, kaip tai žmonių prieauglio ekspliozіją, atominį ginklavimasį ir totalitarinius režimus, Dr. Kerstiens pareiškė: "Aš tikrai jaučiu, kad pasaulis šiandien mažiau tėra reikalingas kunigų diplomatų, kunigų kurie kelia fondus, giedančių arba "kunigų vabalų (Beatle priests), o daugiau kunigų, kurie meldžiasi".

Šis kongresas sušauktas pirmučiausiai išstudijuoti šiandieninį, modernųjį žmogų ir jo problemas ir ieškoti būdų, kaip pasauliečiai gali į tuos klausimus atsakyti. "Vienas į tas problemas atsakymas", pasakė Dr. Kerstiens, galėtų būti "teologijos sudemokratinimas", o ne jos "vulgarinimas". Tie klausimai yra apie karą, apie tai, kad maža žmonių dalelė gyvena pertekliuje ir ištaigose, o didžiausioji dalis skurde, apie rasinę nepakantą, apie solidarumo stoką, apie jaunimo elgseną neturint nieko kilnesnio dėl kó galėtų kovoti... Ir jei mes nepasistengsime į tuos klausimus atsakyti", tęsė Dr. Kerstiens, "tuomet nesistebėkime, kad žmonija mus pasauliečius palaikys tiek tenaudingais, kiek ir tie kutvelos (hippies), o mūsų kunigus tiek tejdomiais, kiek yra kukuojanti gegutė sieniniame laikrodyje".

Pareikalavo gimimų kontrolę palikti pačių tėvų nuožiūrai

Aštuonias dienas nusitęsęs pustrečio tūkstančio atstovų pasaulinis katalikų pasauliečių kongresas baigėsi spalio 18 d. po ilgiausio, penkių valandų posėdžio, kurio metu po karštų debatų ir ginčų 67 delegacijų dauguma prieš 21 delegacijas (10 delegacijų susilaikė) priėmė popiežiui adresuotą rezoliuciją skatinant liberalizuoti gimdymų kontrolės reikalą, ir tokios kontrolės metodų pasirinkimą paliekant "pačių tėvų sąžinei, prisilaikant savo krikščioniško tikėjimo ir pasitariant su išmokslintais medicinos ir mokslo patarėjais" (nebe su kunigais). Be to tą dieną buvo pasisakyta dėl mišrių vedybų, reikalaujant baigti Vatikano monopolę dispensams duoti ir paliekant patiems tėvams susitarti, kurioje tikyboje auklėti savo vaikus. Aptarta visa eilė kitų, kaip tai rasizmo pasmerkimas, daugiau teisių moterims reikalavimas ir t. t. Šie klausimai buvo sutraukti į arti 20 rezoliucijų, kurias galutinai priėmė iš visų delegacijų pirmininkų sudarytas kongreso vykdomasis organas.

Rezoliucijas priėmus, Libano (Lebanono) delegacijos vadas Tanos el Hadži atsistojęs pareiškė: "Mes negalime bažnyčiai nieko paliepti. Tai yra erezija" ir tai taręs apleido posėdį.

J. Pr.

● Kai vyras nori žinoti, ką moteris mano, jis turi į ją gerai pažiūrėti, bet niekuomet nesiklausyti.

Jau išėjo iš spaudos ir gąlima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos į krašto politiką. 102 psl. Kaina $1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei $1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,
1739 So. Halsted St., Cihcago, Ill. 60608

KOSTAS KAROBLIS

aistringas drožinėtojas ir medžiotojas, išvykdamas į medžioklę gėrisi savo rankų laisvalaikio darbu.

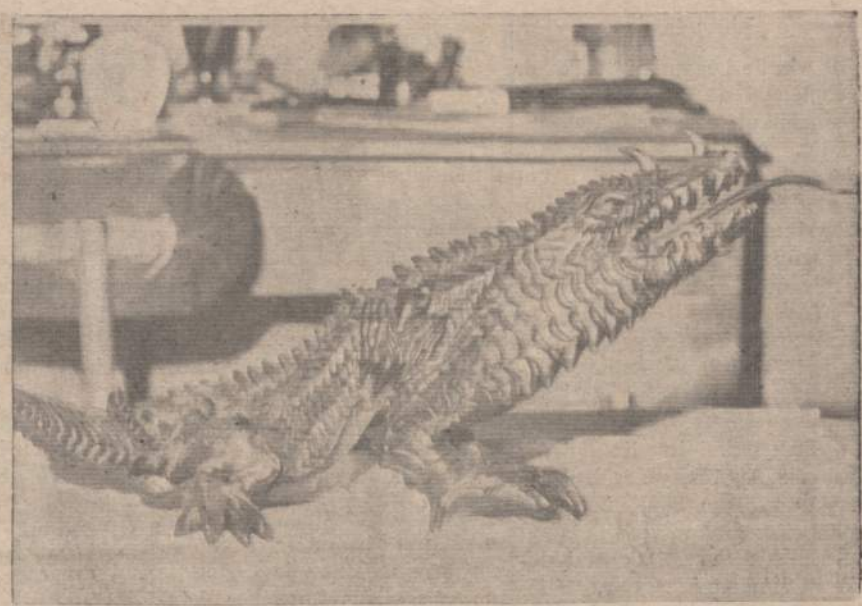

Karoblio "smakas". Prisiskaitęs, kad anglai turi savo Lock Ness "pabaisą", Kostas Karoblis iš vandenyje išmirkusio kelmo išdrožė ir Michigano ežerui "pabaisą".

GERIAU VĖLIAU NEGU NIEKADA

Dievo sutvertas dievdirbiu būti, pensininku patapęs tokiu pasidarė

Chicagoje, 3821 Archer Ave., savo namuose gyvenantis vad. naujas ateivis Kostas Karoblis, šiame naujajame, visokių galimybių krašte išgyveno jau arti 20 metų, dirbdamas visokius darbus, ilgiausiai — apie 17 metų geležinkelio kompanijoje kroviku, atrodo "amžiaus gale" bus susiradęs savo pašaukimui tinkamą užsiėmimą.

Gimęs ir augęs Biržų apskrityje, Vabalninko apylinkėje, Kostas Karoblis iš pat ankstybos jaunystės turėjo didelį pamėgimą ir talentą drožinėti, ir dar jaunas berniukas, ūkyje augdamas, pradėjo išdrožinėti visokias stovylėles, figūrėles, pagaliau "ant užsakymo" baldų papuošalus, o ypatingai meniškas ir puošnias medžiokliniams šautuvams "lažes" pirma savo apskrities ponams, vėliau net dideliems ponams ir Lietuvos kariuomenės generolams.

Čia kiekvienam valia spėti ir spręsti. Vienas tikras faktas, kaip Adomo ieva buvo padirbta iš vieno šonkaulio, taip Karoblio (kaip jos vardas?) yra išdrožta iš vieno seno kelmo.

Atvykęs kaip "DiPi" į Chicagą, Kostas Karoblis buvo begaunąs jam mylimą darbą kažkokioj dirbtuvėlėj Lexington gatvėje, kur turėjo sudėlioti Laisvės Stovylos (Statue of Liberty) modelius, bet mažai tegaudamas atlyginimo, išėjo į geležinkelį dirbti, ir tik galų gale išėjęs į pensiją "iš nuobodulio" pradėjo prisiminti ir parktikuoti savo mylimą jaunystės darbą — drožinėjimą.

Šiandien jo butas atrodo panašus į tikrą drožinėjimų skulptūros muziejėlį.

Būdamas aistringas medžiotojas, jis ir drožinėti mėgsta žvėris, paukščius, medžioklės įrankius ir tp. Pagaliau muzikos instrumentų — arfų dirbtuvė Lyon Healy Harp Factory (1423 W. Lake St.) jį pakvietė į darbą ir jam pavedė meniškai išdrožinėti arfų kolonas — stulpelius. Ir firma ir Karoblis vieni kitais patenkinti, tik apgailestauja, kad tiek vėlai susiradę. (Karoblis į tą firmą nuvyko, pastebėjęs "Naujienose" jos skelbimą).

Čia matomos kelios jo drožinėjimų nuotraukos. 1) Kostas Karoblis (naturalus, neišdroštas!) iškeliauja medžioti, 2) Karoblio padirbtos medžioklinių šautuvų lažės, kurios pasižymi lengvumu, gracija ir detališkais dekoratyviškais išdrožinėjimais, 3) Vienas iš Karoblio sugalvotų ir iš medžio šaknies išdrožinėtų "aitvarų" ar kaip jis juos vadina "pabaisų", 4) "Pozuotoja"...

Velnią bevarydami išvarė ir gyvybę

Kanados spauda aprašo vieną įvykį, iš Toronto, kuris parodo, kokių dar džiunglių esama, kad ir vadinamų kultūringų krikščionių bendruomense.

Anglikonų Šv. Mato parapijos bažnyčios (klebonijoje) po 3 dienų kančių ir nuolatinio mušimo mirė 18 metų Miss Katherine Globe, kuriai jos giminės su kunigais bandė "iš galvos išmušti velnią".

Po jos mirties, koroneris Cotnam pradėjo tyrinėjimą ir ištyrė, kad mergaitė galvoje prie kairės ausies turėjo votį, bet jos gyvybė būtų išgelbėta, jei kas būtų pašaukęs daktarą. Vietoje daktarą šaukti, giminės nuvežė ją į kleboniją ir patalpino antrame aukšte, kur nepakeldama sopulių ligone garsiai dejavo. Tikėdami, kad dejavimas yra ženklas, jog velnias nori išeiti iš jos galvos, bet nesiskubina, ją mušė jos sužadėtinis David Smith, jo tėvas, kanauninkas Moore Smith, kanauninko žmona Violet, kamendorius kun. Tisdale, ligonės brolis Alex Globe, kurs yra teologijos studentas Toronto universitete.

Koronerio apklausinėjime liūdijusi Mrs. Webb, 19, pasisakė pati prieš keletą mėnesių tuo pačiu tikslu buvusi atgabenta į Šv. Mato rektoriją, kurioje praktikuojamas velnių išvarymas iš apsėstų parapijonų, bet po antro bandymo jai pasisekę pabėgti. Ji girdėjusi Miss Globe dejuojant ir ją mušant, bet jai buvę paaiškinta, kad dejavimas reiškia, jog velnias lenda iš ligonės lauk.

● Kai jauna mergaitė nori sulaukusi senatvės būti žavingai maloni moteris, ji turi pradėti jau nuo septynioliktų metų.

● Daugumas moterų lanko viešus parengimus ne pasižiūrėti, o pasirodyti.

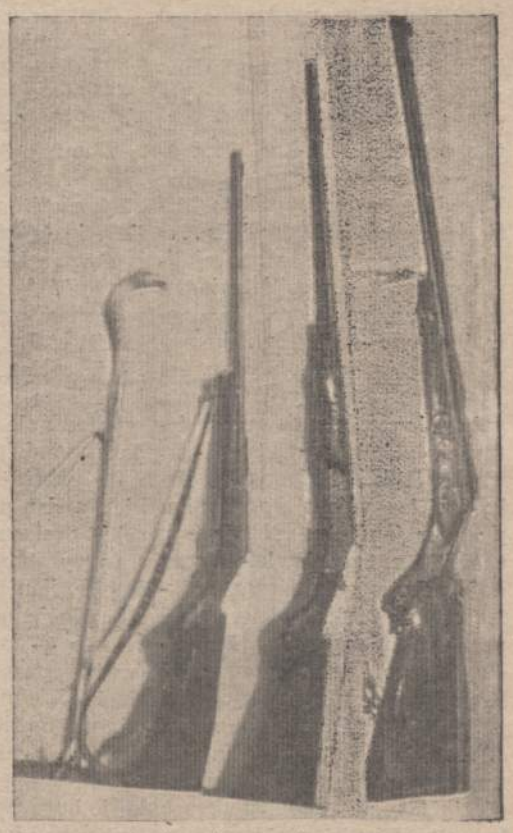

Kosto Karoblio iš mažens pamėgtas ir geriausiai nusisekęs darbas — šautuvų lažių drožinėjimas. Čia keli jo paties šautuvai, kuriems jis padirbo medines dalis.

JURGIS JAŠINSKAS

SPAUDOS PABIROS

Liūtų tarpe

Ir vis tie bėgamieji reikalai. Neaplenksi nė atidėsi jų vėlesniam laikui: pasenės ir nebeaktualūs pasidarys. Kitaip tariant, "geležį turi kalti, pakol ji karšta". O kiti reikalai, kaip, sakysime, "ciklinis" rašinys, turės palukėti savo eilės vėlesnėse dienose. Pirmenybė "degantiems reikalams"! O tuos degančiuosius iššaukė ne byle kas. O, ne! Toji "košelė" buvo užmaišyta ir, išvirus, patiekta Naujienų skaitytojams pačiame Naujienų narsiųjų liūtų lizde: Aldonos Anytos "Trečiadienio pastabose" (nr. 238) ir pačios redakcijos štabo vedamajame: "Kodėl neužtrausti žiauriai elgtis su žmonėmis". (Nr. 231). Nors ir baugu su tokiais "liūtais" galinėtis, bet pilietinė pareiga verčia: tylėti ir atidėlioti negalima.

Pradedu nuo mano simpatijos (kadaise Naujienose viešai esu pasižadėjęs ją sutikęs, išbučiuoti, jeigu tik ji yra moteškosios giminės atstovė). Todėl jai, (juk moteriškėms visur pirmenybė!) visų pirma ir tarsiu savo nupiepusį žodelį. Ji savo "Trečiadienio pastabose" skirsnelyje — "Objektyvumas ir tendencijos" korektiškai ir labai įtikinamai paaiškina, kodėl Naujienose apie Lietuvon buvusius nuvykusius krepšininkus buvo rašyta taip, o ne kitaip. Turi ji žinių ir neginčijamai tikrų įrodymų, kaip jiems, tiems krepšininkams ten ėjosi ir ką jie ten gavo. Visa paremta faktais ir konkrečiais daviniais ir už tai tie "skraiduoliai" Lietuvon neturėtų teisės nei pykti, nei bartis, nei nervintis. Prie viso to tik vieną kitą faktelį, dar labiau išryškinantį tų užsispyrusių keliauninkų žygio pasekmes.

Apie tą žygį ir jo pasekmes Dirvos nuolatinis bendradarbis Bronys Raila savo "Akimirkose" (Dirvos nr. 109) atvirai išdrožia:

"Nėra ko sakyti: sovietinės įstaigos mūsų sportininkams buvo palankios, mandagios, net komplimentų ir privilegijų nesigailėjo, žiūrėjo vis primerkta akimi, kad neužkirstų kelio ateities ekskursijoms, kad tik daugiau sudarytų progų užsienio lietuviam tarpusavy dėl to kiršintis, smaugtis ir šmeižtis...

Kaip buvo galima neabejotinai patirti, Lietuvos lietuviam - raudoniem, rausviem, baltiem ir juodiem — jaunų nekomunistų svečių apsilankymas iš Amerikos patiko, buvo įdomus, gaivus ir guodžiantis laisvo lietuviško vėjelio dvelkterėjimas. **Tik sovietinės įstaigos darė viską, kad tas vėjelis ko silpniau pūstų ir jaudintų. Net ir trys sportinės rungtynės vietos spaudoje nebuvo garsinamos, atliktos taip ir tokiose vietose, kad nesutrauktų daugybės tūkstančių žiūrovų. Ir nei Kaune, nei Klaipėdoje, nei Panevėžyje žaisti nebeleista.** (Pabraukta mano. J.)..." Ir čia atsiskleidžia visa tragikomedija, kuri galėtų įkvėpti žymiai daugiau drąsos kaip tik užsienio lietuviam, o ne raudoniesiems Lietuvos varovam.

Varovam lengva susitvarkyti tik su labai kvailais ar apžlibusiais užsienio lietuvių turistais ir bendradarbiautojais. Su kitokiais jiem ne tik nesiseka, bet jie jų vengia, nepalikdami vietos nei rimtesniem darbam, nei žmoniškom kalbom ..." Tokia yra iš raudonosios miglos išėjusiųjų nuomonė. O kaipgi tie, kurie tiesiogiai su tuo krepšininkų išvykos žygiu susirišę buvo ir jam pritarė?

Kad būtų aiškiau, nukreipkime žvilgsnį truputėlį į šalį. Juk yra neginčijama tiesa, jog ne mažas skaičius Amerikos lietuvių stengiasi, nori aplankyti Lietuvą, ir ją aplanko, ten pasižvalgo, susitinka su buvusiais namiškiais, giminėmis, pažįstamais, nors ir ne visada jiems ten leidžiama su tais savo artimaisiais susitikti. Ne vienas ir savo įspūdžius, patirtus Lietuvoje lankantis, mūsų spaudoje papasakojo. Tokių pasakotojų atsiranda ir vienoje (prieškomunistinėje spaudoje), ir kitoje — raudonuosiuose spausdiniuose: "Vilnyje" ar "Laisvėje". Va, prieš neilgą laiką vieno tokio Lietuvoje buvusio keliauninko įspūdžius skaičiau "Laisvėje". Tas keliauninkas, iš rašto atrodo paprastas žmogelis, važiavo į Lietuvą visų svarbiausia dėl to, jog norėjo pasimatyti su savo giminėmis ir pažįstamais. Ir koks buvo, kaip jis pasakoja, jo nusiminimas, kai sužinojo, jog į savo gimtavietę jam neleidžiama nuvykti. Net apsiverkė dėl to, žmogelis. Tik visą reikalą pataisė tas, kai į Vilnių su juo pasimatyti atvyko tik vienas ar du jo giminaičiai, o visų kitų, su kuriais jis troško pasimatyti, pasikalbėti ir dėl kurių vyko į Lietuvą, atvežė **jam parodyti tik jų fotografijas.** Ir, vargšėlis, tuo buvo patenkintas ir sakosi esąs laimingas aplankęs Lietuvą... Tai faktas.

O dabar pasižiūrėkime, kaipgi vaizduojama mūsų tų krepšininkų kelionė Lietuvon, aprašyta komunistinėje "Laisvėje" nr. 77 psl. 2:

"Rugsėjo 15 d. "Vienybėje" tilpo F. Šulaičio iš Chicagos korespondencija apie Amerikos lietuvių krepšininkų sugrįžimą iš Tarybų Lietuvos. Krepšininkų susitikimui buvus paruošta vakarienė, kurioje buvo pasakyta eilė kalbų. Tarp kitų, kalbėjęs ir vyriausias išvykos ruošėjas Rimas Dirvonis. Jis papasakojęs apie "sportinę išvykos pusę". Šulaitis sako:

Jis pabrėžė, jog buvo galima kiek geriau pasirodyti, jeigu visokie "veiksniai" nebūtų į Lietuvą vykstančiųjų sportininkų šmeižę, jiems nebūtų grasinę ar atkalbinėję nevykti. Nežiūrint viso to — išvyka vistiek gerai pavyko, nors turėta sunkumų čia ir **Lietuvoje, kur kvietėjai taip pat turėjo susidurti su kliūtimis...** (Pabr. m. J.).

Salės kampe buvo stalas, ant kurio buvo išdėstyta rašiusi apie šią išvyką Lietuvos spauda. **Parsiveztos dovanos: knygos, gintaro dirbiniai, meno kūriniai. Šios "lauktuvės" buvo geras išvykos pasisekimo įrodymas"...** (Pabraukta mano. J.). Ir po tokių pasisakymų tarkime dabar: kuris iš tų ekskursantų Lietuvon naivesnis: Anas paprastas žmogelis, kuriam buvo parodytos tik jo giminaičių fotografijos ir jis tuo buvo patenkintas, ar tie jauni, išprusę Amerikos lietuviai krepšininkai, kurie giriasi pavykusia kelione Lietuvon, nes iš ten atsivežė "lauktuvių" — knygų, gintaro dirbinių, meno kūrinių? Juk tuos visus dalykus jie galėjo gauti paštu. Galgi tie krepšininkai ir jų palydovai nors dabar, pabuvoję okupuotoje Lietuvoje, įtikės, jog Lietuva yra svetimųjų, o ne lietuvių valdoma ir ten lietuviai gali daryti tiktai tą, ką didysis "brolis" kolonistas jiems leidžia. Jeigu tie jauni vyrai tą pajuto ir tuo įtikėjo — jų kelionė Lietuvon nebuvo beprasmis žygis...

Tose pačiose "Trečiadienio pastabose" mieloji Aldona kalba apie "fordą" ir "cadilacą". Girdi, jos kaimynas nusipirko naują "fordą", o tam pirkėjui jo kaimynas pasakęs: "jeigu būtumei pridėjęs kokį tūkstantį, būtumei galėjęs važinėti "cadillacu", ir tuo pavyzdžiu remdamosi mano simpatija Aldona Anyta pereina prie dviejų operų: "Fidelio" ir "Danos". Šia pastarąja savo rašinyje Dirvoje remia tūlas Petras Gandras. Jam ir kliūva moteriškosios Aldonos rankos smūgis. Girdi: statant Chicagoje 1968 m. (Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 50 metų sukakties proga) "Fidelio" operą ji daug pigiau atsieis negu "Danos", lietuvių kūrėjų (komp. Juliaus Gaidelio ir poeto St. Santvaro) kūrinys. Kam čia beprasmiai ginčytis? Jeigu Chicagos operos vadovybė nutarė, jog tais sukukturiniais metais geriau tinka ne lietuvio kompozitoriaus opera, tegu tą vykdo. Čia tik norisi patikslinti mieląją Aldoną Anytą, jog Dirvoje esąs Petro Gandro rašinys, ginąs lietuvišką operą "Daną", buvo parašytas anksčiau, negu pasirodė Chicagos operos vadovybės oficialus paaiškinimas, kodėl pasirinkta "Fidelio", o ne "Dana". Šitie žodžiai čia rašomi dėl to, jog tų žodžių autorius — "pabrininkas" buvo vienas pirmųjų, kuris tą "košę" dėl "Danos" ir "Fidelio" užraugė. (Žiūr. Naujienų II dalis š. m. rugpiūčio mėn. 17 d. ir į tą rašinėlį K. Skaisgirio atsiliepimą Naujienose).

Kaltinti vieną Petrą Gandrą, rašiusį Dirvoje tuo reikalu, yra netikslu, nes panašios mintys mūsų spaudoje buvo keltos ir Pauliaus Žiečkaus Drauge, ir J. Jašinsko Naujienose, Petro Gandro Dirvoje ir dar kitų. Kodėl šis reikalas taip aktualus buvo pasidaręs?

Ogi dėl to, kad Chicagos operos vadovybė "namą pradėjo statyti" ne nuo pamatų, bet nuo kamino: opera "Dana" buvo numatyta ir su kūrėjais tuo reikalu susitarta, pastatyti 1967, paskiau atidėta 1968 metams, ir, pagaliau, **tos operos kūrėjams nič nieko nepranešus, spaudoje pradėta garsinti operos "Fidelio" pastatymas.** Neturiu nė trupinėlio kokio nors nusistatymo prieš Chicagos operos vadovybę, nes labai gerai žinau, ką reiškia šiais laikais visuomeninė ir meninė veikla ir koks tai nedėkingas darbas, tačiau patyčia byle kuriam asmeniui, tame darbe dalyvaujančiam yra nepateisinama ir neleistina. Taip. Ką, per savo apsileidimą, neapdairumą ar nelabai pagirtiną valią susikūrė, tą ir turi atpirkti. Tai ir viskas.

◆

Dabar įžengkime į pačią "pavojingiausią" zoną: Naujienų redakciją. Naujienų š. m. nr. 231 vedamajame parašyta:

"Šiandien jau yra vieša paslaptis, kad poetas Kazys Jakubėnas sovietų policijos buvo iškrėstas, ištardytas, o vėliau iš buto išvestas ir gatvėje nušautas. Nebuvo jokio teismo, nereikėjo jokių liudininkų. Rusai įsitikino, kad poetas niekad sovietų imperializmui netarnaus, todėl jį ir nušovė..." Tai biaurus, šlykštus komunistų darbas, tačiau tai ne tikras faktas. Su Poetu Kaziu Jakubėnu Lietuvos okupantai, lietuvių kvislingų talkinami, pasielgė daug biauriau ir daug žiauriau. Okupantai ir jų pakalikai Lietuvoj dabar tą savo pasielgimą su poetu norėtų kaip nors paslėpti, užmaskuoti, visai ištrinti. Ir tam reikalui patys kuria legendas, nevienodų versijų. Yra čia, Amerikoje, K. Jakubėną pažinojusių, kurie sakosi žiną, jog tą poetą ir socialistą Vilniuje 1950. I. 8. nužudė iki šiol neišaiškinti banditai, plėšikai, kurių iki šio laiko Lietuvos saugumo organai ieško ir vis negali surasti bei juos už tai nubausti; kita versija aiškiau pasisako. Ją pakartoja ir Naujienų redakcija anksčiau pacituota ištrauka. Šių eilučių autoriui asmuo 1962 m. atvykęs iš Lietuvos yra davęs tokį parodymą:

"Kaziukas, išvalkiotas po įvairius Rusijos kalėjimus, buvo grąžintas į Vilnių. Jį rusai perspėjo kelis kartus, bet Kaziukas nemokėjo jų klausyti. Vieną naktį atėjo į jo kambarį, nedavę ir apsirengti, išsivedę čia pat prie durų, nušovė, o kitas vežimas paėmė lavoną..."

Kaip poeto K. Jukubėno mirtis aiškinama Lietuvoje, išėjusiuose veikaluose? Ogi nieko konkretaus ir aiškaus ten nepaduodama. Štai, 1957 m. Vilniuje išleistame to poeto kūrybos rinkinyje "Ūžia melsvas šilas" įžanginiame žodyje "Vargo ir vilties dainius" rašytojas-poetas Vl. Mozūriūnas išsitaria:

"Pirmaisiais pokario metais poetas įsijungė į literatūrinį gyvenimą ir stengėsi prisidėti prie atstatomojo darbo... (7 psl.). Jis pats aktyviai įsijungė į vaikų literatūros kūrimo darbą ir buvo paruošęs eilėraščių rinki-

(Nukelta į 7 psl.)

VILKU IŠGRAUŽČIAU BIUROKRATIZMĄ

"Šviturys" Nr. 3, 1967 metų vasario mėn.. (Leidžiamas okupuotoj Lietuvoj). Ištrauka.

Gyveno žmogus Radviliškyje. Žmona mokėsi Kauno Politechnikos institute. Žmogus gavo darbą, persikėlė į Kauną. Giminaitė davė kambarį, Muravoj, Kauno rajone. Žmogus A. Taujanskas nežinojo, kad iki visiškos laimės jam trūko rajono pasų stalo viršininko.

O pasų stalo viršininkui trūko:

a) namo inventorizacijos knygos, b) namo priėmimo akto, c) pažymėjimų apie name gyvenančių žmonių skaičių, d) Taujanskų "šeimos sudėtis" (?) pažymėjimo.

Kadangi už laimę reikia kovoti — Taujanskai surinko visus dokumentus ir, šeimininkės vedini, išklimingai nudrožė į pasų skyrių.

— Kur jūsų ištuokos pažymėjimas? — staiga paklausė viršininkas. Pasirodo tai buvo skirta namo šeimininkei, nors ji jau dešimtį metų oficialiai išsiskyrusi. Pristatė. Sekantį kartą pasų viršininkas pareikalavo pažymėjimo iš darbovietės. Pristatė. Tada jis pareiškė, kad "iki ploto" trūksta vieno metro ir kelių centimetrų. Rajono vykdomasis neprieštaravo ir leido prisiregistruoti.

Vėl pasų viršininkas: "Nepriregistruosiu! Ogi tavo pasas, pilieti, susidėvėjęs. Tokio neregistruosiu. Keiski!"

A. Taujanskas nusikapstė į Radviliškį. "—Keiskite pasą, čia jis išduotas", — prašė.

— Nekeisiu, ką tas... išsigalvojo, — atsakė pasų viršininkas Radviliškyje.

Ir vėl Kaunas. Ir vėl pasų skyrius. — Su tokiu neregistruoju. Turi keisti. Ką ten tas... išsigalvoja, — tarė kaunietis ir atidarė duris. — Sekantis, — pašaukė.

Žmogus A. Taujanskas, pravėrė Kauno rajono prokuroro duris.

Prokuroras Budreika tuojau nurodė rajono milicijos skyriaus viršininkui papulkininkui Stelmokui, kad pasų stalo viršininkas nepagrįstai neregistruoja. O jei pasas netvarkoje, tegul vietoje išduoda kitą.

Žmogus A. Taujanskas, vėl atpūkšnojo pas pasų viršininką. Parašė pareiškimą — paaiškinimą dėl paso, užpildė naujus lapelius su antspaudais, parašais ir t. t. ir t. t.

— Negausi dar paso! Išsiunčiau patikrinti, ar senasis nesuklastotas, — vėl išgirdo atėjęs.

Praėjo savaitė, dvi... Ir dar... Žmogui reikia dirbti už butą ir t. t. ir t. t., o paso nėra. Žmogus, A. Taujanskas, skambina į Radviliškį, Radviliškis gi sako, kad pasą išsiuntė į Pakruojį, mat, jis ten gimė. Pakruojuje paso dar nėra...

— Gal laikiną pasą duotumėte? — prašo žmogus pasų stalo viršininko.

— Ateik po dviejų dienų, — sako pasų stalas.

Atėjo. Nedrąsus, išvargęs, sugniužintas.

— Sugebėjai nueiti į vykdomąjį, sugebėjai nueiti į prokuratūrą, tai per juos pagreitink ir paso gavimą? — atsakė pasų viršininkas. — Važiuok į Pakruojį.

— Bet Pakruojaus ranka nepasieksi... Be paso dirbti nepriima, o be darbo... — tarė žmogus.

Ir vėl kasdien varstė pasų skyriaus duris... Vėl popieriai, vėl turi įsikišti aukščiau stovinčios organizacijos.

Pagaliau, beveik po poros mėnesių kančios pasibaigė...

"...Kas kaltas dėl tokio vilkinimo, ir kas turi atsakyti už prarastą laiką?" — klausia savo laiške Algirdas Taujanskas. Iš tikro, kas turi atsakyti? Už materialius nuostolius, už moralinę skriaudą? Lauksime, gal į tai pagaliau dalykiškai atsilieps respublikinė milicijos valdyba?...

V. Mačius

KRYLOVO PASAKĖČIOS

Vertė Jonas Valaitis

GULBĖ, LYDEKA IR VĖŽYS

Vienybę kai draugai praranda,
Tai darbas neina jiems į naudą,
Ir būna jau ne darbas, o kankynė.

Taip Gulbė ir Vėžys ir Lydeka, kaimynė,
Vežimą krautą ėmės vežti.
Ir įsikinkę trys, visi nepėsti,
Iš kailio nėrėsi ir kiek jėgų bedėjo,
Pavežti bet vežimo negalėjo.

Nors krūvio būta lengvo,
Bet Gulbė veržėsi į dangų,
Vėžys bet atbulas, nelaukė,
O Lydeka į upę traukė.

Kuris čia kaltas, kas teisus — ne mes nuspręsim,
Vienok vežimą ten ir šiandien rasim.

BEŽDŽIONĖ IR AKINIAI

Jau senstančiai Beždžionei akys nusilpnėjo,
Bet iš žmonių jinai girdėjo,
Kad nesunku šią bėdą nugalėti,
Esą tik reikia akinius turėti.

Ir akinių keliolika jį gavo.
Bet kaip vartot ir iš kurio pradėti galo?
Ji varto akinius ir šiaip ir taip.
Čia juos palaižo, čia pauosto,
Čia juos ant savo uodegos ji mausto,
Bet akiniai neveikia niekaip.

"Tegu prasmenga! Ir kvailys esi tasai,
Kuris visų melų žmonių klausai, —
Taip sako ji, — tu tiek melų čionai girdėsi,
Naudos iš jų nei plauko neturėsi!"

Beždžionė jau iš pykčio tverti negalėjo
Ir akinius į akmenį kaip dėjo,
Tai jų tik šukės sublizgėjo.

P. S. P. J. Valaitis, žinomas senas pedagogas lituanistas, yra išvertęs ir paruošęs spaudai J. A. Krylovo 79 (beveik visas) pasakėčias.

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 6-to psl.)

nį "Šen, broliukai dobiliukai", bet tragiška mirtis (1950. I. 8.) nutraukė tolimesių sumanymų įvykdymą"... (8 psl.). O toji tragiškoji mirtis poetą ištiko štai dėl ko:

"Pokario metais buvo atskirų laikotarpių, kai jis nesuprasdavo paaštrėjusios klasių kovos kaime, ne visada sugebėdavo įžvelgti tos kovos socialines bei politines priežastis ir todėl neišvengė kai kurių klaidų gyvenime ir kūryboje". (11—12 psl.). Pagal bolševikinį aiškinimą, tai buvo klaidos ir, reikia pabrėžti, jog tas savo "klaidas" protesto formoje K. Jakubėnas nebijojo garsiai ištarti. Užtat jis, poetas ir nepalaužiamas kovotojas už skriaudžiamuosius ir darbininkiškos poezijos kūrėjas, "socialistinės"-komunistinės valdžios buvo nužudytas,

"Mažojoje lietuviškoje tarybinėje enciklopedijoje" (išleista 1966 m. Vilniuje) psl. 665 porinama:

"Jakubėnas Kazys (1908. I. 28 Kaušiškiuose (Biržų rj.) — 1950. I. 8. Vilniuje)... Sudėtingomis pokario meto klasių kovos sąlygomis J. ne iš karto rado savo vietą taryb. gyvenime..." ir viskas.

J. Kapočiaus išleistoje "Lietuviškoje Enciklopedijoje" tome IX-me psl. 263 aiškiau pasakyta:

"Antrosios bolševikų okupacijos metu už viešą teisingą apibūdinimą rašytojo darbo sąlygų sovietinėje santvarkoje" (ir ne vien už tai, bet dar daugiau už ūkininkų apvogimo ir grūdimo į "kolūkinius ubagynus" viešą kritiką J.) **"buvo areštuotas ir ištremtas į Sibirą, kur jis ir mirė".** Prie šio "L. enciklopedijos" teisingo nurodymo dar aiškesnis ir konkretesnis tikrai dalyką žinančio liūdininko parodymas ("pabirininkui" žinoma to liudininko, esančio užsienyje, pavardė ir gyvenamoji vieta).

"Dėl K. Jakubėno mirties buvo dvi versijos, bet dabar jau tikrai žinoma, kad iš tremties į Vilnių nebegrįžo. 1950. I. 8. žuvo purgos audroje Jakutsko šiaurėje. Visai panašiai, kaip ir klaipėdietis dailininkas Brakas, išvytas nakties metu į šiaurės "purgą" — audroje. Toks, matyt, buvo įsakymas koncentracijos stovyklų sargams, duotas "teisingiausios ir demokratiškiausios" pasaulyje bolševikinės valdžios. Tai ir viskas, ką norėjau ir privalėjau pasakyti Naujienų redakcijai ir skaitytojams.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir **išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS** dolerių savo apdraustiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — **duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą,** kuri yra pigi, nes **SUSIVIENIJIMAS neieško pelno,** o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo **apdrauda tikra ir saugi.** Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių **reikalingiausias apdraudas nuo $100.00 iki $10,000.00.**

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdrauda - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigus aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už $1,000.00 apdraudos tik $3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už $1,000.00 akcidentalės apdraudos mokestis $2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopos veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbą.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

MARK TOBEY — AMERIKOS ČIURLIONIS?

Iš paskaitos Roosevelt universitete

Praėjusį pirmadienį, spalio 23 d. Roosevelt universitete Altgeld salėje antrame aukšte buvo surengta Whitney Halsted, Chicagos Meno instituto lektoriui paskaita, ryšium su Bahai 100 metų sukakties minėjimu, sudarant iš 100 žmonių rengėjų komitetą ir Mark Tobey paroda atskiroje salėje. Tobey yra priėmęs Bahai tikybą.

Paskaita buvo pagarsinta praėjusio sekmadienio Chicago Tribune, bet klausytojų susirinko apgailėtinai mažai. Buvo ir keletas gausiai plaukuotų un-to studentų. Jaunas paskaitininkas Halsted buvo be ūpo, ne toks, kokį anksčiau girdėdavau kalbant. Skaidrės buvo labai geros — spalvas ir formas perdavė labai puikiai, kurių buvo parodyta apie 300.

Kas yra Tobey?

Mark Tobey gimė 1890 metais Centerville, Wis., yra vienas iš šviesiausių Amerikos dailininkų, kūrėjų. Mokėsi Chicagos Meno institute. New Yorke studijavo privačioje studijoje. 1917 m. surengė pirmą parodą New Yorko Knoedler galerijoje. 1918 m. priėmė Bahai tikybą. Iš New Yorko persikelia į Seattle, Wash. Ten vėl studijuoja pas kinietį Teng Kuei Rytų meną ir "Baltąjį raštą". Dėsto meno dalykus Cornish kolegijoje.

Ramaus būdo, bet audringos dvasios humanistas Tobey nepasitenkina esamais meno "revoliucijos" persilaužymo veiksmais. Vyksta pasaulio pamatyti į Prancūziją, Graikiją, Haifą ir kitur Artimuose Rytuose. Dėsto meną Dartington Hall, Devonshire, Anglijoje. Iš ten nuvyksta į Kiniją, Japoniją, studijuoja Sumi raštą, daro kubizmo tyrinėjimus. Susidomi egzistencializmo sinteze bei filosofija. 1948 m. dalyvauja Venecijos Bienalėje. Daromas jo kūrybos filmas ir plačiai rodomas Europoje. 1955-56 m. Paryžiuje buvo surengta Tobey paroda, kuri buvo perkelta į Edinburgą, Skotijoje. Sugrįžus jam į Seattle, buvo suteikta Guggenheim Tarptautinė premija ir priimtas į garbės narius National Institute of Arts and Letters. 1958 m. Venecijos Bienalėje gavo pirmą premiją už tapybą. 1960 m. apsigyveno Bazelyje, Švaicarijoje. Visuose Europos didesniuose meno centruose buvo rengiamos Tobey parodos. Prieš tris metus Chicagoje (Art Institute) buvo didelė Tobey paroda.

Tobey, Odilon Redon ir mūsų Čiurlionis

Tobey dvasios ir kūrybos pajėgumas daugeliu atvejų primena mūsų Čiurlionį, nes jo kūryboje slypi gilus misticizmas ir simbolizmas. Prancūzų dailininkas Odilon Redon daugiau lietė žmogaus tragišką likimą, jo ignoranciją bei atsilikimą. Tobey kosminio pasaulio sintezė sunkiai suvokiama ir paini. Tiktai mokąs skaityti "dangaus žemėlapius", gali suvokti kai kurias kūrėjo paslaptis, ką autorius norėjo pavaizduoti. Žiūrovas mato tiktai paveikslą, juo gėrisi ir susidomėja. Naujausieji Tobey darbai labai skirtingi nuo ankstyvesniųjų, eksperimentinių studijų bei griežtų natūralistinių iliustracijų. Kalbėtojas daugiausia darė tiktai dailininko etapų palyginimus, lietė skirtingus jo ir kitų menininkų charakterius, bet labai mažai arba nieko nepasakė apie Tobey intelektualinį pasaulį, kuomet rodomos skaidrės rodė neįmanomai įdomius erdvės bei žemės apskritimo vaizdus.

Man rūpėjo paklausti kalbėtoją paskaitai pasibaigus, kuri tęsėsi porą valandų:

"Ar yra dvasinis bei intelektualinis ryšis tarp Tobey ir Odilon Redon, kuris taip pat buvo intelektualinio pasaulio menininkas?" — paklausiau.

Jis atsakė, kad Tobey mistika, dogma ir simbolika sutampa su Redono pažiūra, bet Tobey technika pati įvairiausia ir išradingiausia. Tobey norėjo mene rasti kažko iki šiol nežinomo, kas iš dalies jam pasisekė. Redon buvo kitoks.

Šia proga man dar rūpėjo iškelti M. K. Čiurlionį, bet pagalvojau, kad Halsted, gal būt, nėra susipažinęs su Čiurlionio kūryba. Tada būtų reikėję man pačiam aiškinti.

Paroda

Prieš paskaitą buvo laiko apžiūrėti Tobey parodą, kur išstatyta 57 vidutiniško formato tapybos darbai iš Arthur ir Joyce Dahl kolekcijos. Vienas pavaikslas "Concourse" primena didingą religinę procesiją. Yra du paveikslai kiniečių Sumi "baltojo rašto" stiliaus spontaniškai pataškyti, atrodo lyg tipiškas kiniečių kaligrafinis raštas. "Ištikimybės kalnas", "Gyvybės laukas",— tai tapyba labai kruopščiai atlikta baltais, rusvais ir tamsiais taškeliais, atrodo, kaip žvyro takelis. "Kelionė", "Pasaulio dimensijos", "Šiaurės ašigalis", "Naujoji Genezė" ir daug kitų paveikslų tapyti smulkiais spalvotais taškeliais bei švelniais brūkšneliais, kurie sudaro tarytum kilimo efektus, bet nėra paprastas dekoratyvinis tapybos darbas. Tobey išreiškia save, savo kūrybines idėjas išsako kiekviename darbe skirtingai.

Iš ankstyvesniųjų Tobey paveikslų, kaip linijų elementai, sudaryti iš ugningai šviesių bei raudonų ovalinių linijų dimensijų, kurios primena didelės įtampos energiją, šviesos bangavimą. M. Tobey techniškas išsilavinimas ir vaizduotės lobynas neišsibaigiamas. Jis yra ilgai studijavęs ir ištirinėjęs senovės meno esminius kūrybos būdus ir jos priežastingumus.

Tobey kūryboje jaučiama stipri Rytų kultūros įtaka visuose jo paskutiniuose darbuose.

m. š.

Georges Seurat "La Grande Jatte"
(Chicagos Art Instituto nuosavybė)

Pirmoji paroda naujame muziejuje

Praėjusį antradienį, spalio 24 d., Chicagoje buvo atidarytas naujas muziejus—The Museum of Contemporary Art, adr. 237 E. Ontario St. Ta proga yra surengta ultra radikaliai moderni paroda, sudaryta iš 68 darbų, 12 dailininkų iš 5 kraštų. Eksponatams duotas kontraversinis šūkis: **"Paveikslus reikia skaityti, o poeziją reikia matyti".**

Muziėjaus vidus skoningai pritaikintas ir pasiruošta avangardinėms parodoms ruošti. Pastatas buvo perstatytas, padidintas iš seno namo. Fasade įdėta Zoltano Kemeny skulptūra — reljefas. Muziejaus prezidentas yra žinomas meno kolekcionierius Joseph Shapiro, o direktorius Jan van der Marcks.

Muziejaus vadovybė kviečia paremti įsirašant jo nariais rėmėjais.

Art Institutas įsigijo Davido paveikslą

Praeitą savaitę Chicagos Meno institutas iškabino pirmame aukšte įsigytąjį Jacques-Louis David nutapytą markizės de Pastoret portretą. Pastoret sėdi prie lopšelio ir rankose laiko audeklo gabalą, atrodo, kad ji siūva, bet nėra nei adatos, nei siulo. Manoma, jog paveikslas buvo neužbaigtas. Paveikslo formatas 52x39 colių, nutapytas 1791 m.

David gimė 1748 m. Dalyvavo politiniame gyvenime, o revoliucijos metu vaidino svarbų vaidmenį. Jis buvo Napoleono dvaro pirmaeilis dailininkas, bet Burbonams paėmus valdžią į savo rankas, buvo ištremtas į Briuselį, kur gyveno iki savo mirties.

MIRĖ DAIL. P. PUZINAS

Iš New Yorko pranešė, kad spalio 23 dieną mirė dail. Povilas Puzinas.

Mirė dail. Ada Peldavičiūtė-Montvidienė

Rugsėjo 14 d. New Yorke mirė dailininkė Ada Peldavičiūtė-Montvidienė. Mirė staigiai širdies priepuoliu. Buvo gera tapytoja, tapydavo portretus.